

Ny strategi för konsumentpolitiken

2020/21:FPM42

Finansdepartementet

2020-12-11

Dokumentbeteckning

COM(2020) 696 final

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet. Ny strategi för konsumentpolitiken. En hållbar återhämtning genom stärkt konsumentresiliens

Sammanfattning

Europeiska kommissionen har presenterat en ny EU-strategi för konsumentpolitiken. Strategin avser bl.a. att främja en grönare, mer digital och rättvisare inre marknad i syfte att öka förtroendet bland konsumenterna. Den ska fungera som vägledning för genomförandet av de delar av programmet för den inre marknaden inom den nya fleråriga budgetramen som rör konsumentfrågor.

Strategin omfattar 22 åtgärder inom fem prioriterade områden, nämligen grön omställning, digital omställning, upprätthållande av konsumenträttigheterna och möjlighet till rättelse, konsumenter med särskilda behov och internationell samverkan. Åtgärderna omfattar planerade förslag till ny och reviderad konsumentskyddande lagstiftning och andra åtgärder för att bl.a. stödja konsumenter med särskilda behov, stärka tillsynsmyndigheters samverkan och konsumentorganisationers inflytande. Några av åtgärderna tas upp med hänvisning till covid-19-pandemin.

Regeringen är positiv till de områden som lyfts i kommissionens meddelande om en ny strategi för konsumentpolitiken.

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionens meddelande om en ny strategi för konsumentpolitiken anger en vision för EU:s konsumentpolitik för de närmast kommande åren. Den bygger vidare på den nuvarande strategin som löper ut 2020 och den nya given för konsumenterna från 2018. Syftet är också att beakta konsumenternas behov i ljuset av covid-19-pandemin.

Strategin avser bl.a. att främja en grönare, mer digital och rättvisare inre marknad i syfte att öka förtroendet bland konsumenterna och på så sätt stimulera den ekonomiska återhämtningen från efterfrågesidan. Den ska fungera som vägledning för genomförandet av de delar av programmet för den inre marknaden inom den nya fleråriga budgetramen som rör konsumentfrågor.

Strategin ger uttryck för en helhetssyn som omfattar olika unionspolitiska områden av särskild vikt för konsumenterna och kompletterar andra EU-initiativ, såsom den europeiska gröna given, handlingsplanen för den cirkulära ekonomin och meddelandet om att forma Europas digitala framtid.

Den stöder också internationella ramar på området, t.ex. Agenda 2030 och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Kommissionen konstaterar att för att strategins prioriteringar ska kunna främjas på ett verkningsfullt sätt krävs ett nära samarbete mellan EU och dess medlemsstater när det gäller genomförande och efterlevnad av konsumentskyddet.

1.2 Förslagets innehåll

Strategin omfattar 22 åtgärder inom fem prioriterade områden, åtgärder som rör covid-19-pandemin samt frågor som rör styrning.

Åtgärder som beaktar covid-19-pandemin

När det gäller åtgärder som beaktar covid-19-pandemin planerar kommissionen att senast 2022 analysera i vilken mån paketresedirektivet fortfarande fyller sin funktion mot bakgrund av den senaste tidens kriser. Kommissionen kommer vidare att stödja samarbetet i nätverket för konsumentskyddssamarbete och andra nätverk och berörda aktörer för att bekämpa vilseledande eller otillbörliga marknadsföringsmetoder.

Grön omställning

Kommissionen konstaterar att europeiska konsumenter visar ett växande intresse för att bidra till att uppnå klimatneutralitet och bevara naturresurser

och biologisk mångfald. För att minska miljöavtrycket krävs enligt kommissionen omfattande och snabba förändringar av konsumenters vanor och beteenden bl.a. när det gäller bostäder och livsmedel samt sätt att förflytta sig och tillbringa fritiden.

År 2021 planerar kommissionen att lägga fram ett lagstiftningsförslag om mer konsumentmakt i den gröna omställningen som syftar till att uppnå bättre information till konsumenter om produkters hållbarhet och bättre skydd mot bl.a. vilseledande miljöargument (greenwashing) och kort livslängd, och ett lagstiftningsförslag om styrkande av miljöpåståenden baserat på metoderna för miljöavtryck.

Kommissionen planerar också att samarbeta med ekonomiska aktörer för att uppmuntra dem att frivilligt åta sig åtgärder till stöd för hållbar konsumtion utöver vad som krävs enligt lagstiftningen.

Från och med 2022 kommer kommissionen i samband med översynen av direktivet om försäljning av varor att utreda hur man ytterligare kan främja reparation och uppmuntra mer hållbara ”cirkulära” produkter.

Den digitala omställningen

Kommissionen konstaterar att den digitala omställningen förändrar konsumenternas liv radikalt och ger dem fler möjligheter och ett större utbud av både varor och tjänster. Samtidigt kan det bli svårare för konsumenter att göra välgrundade val och skydda sina intressen. Insamling och behandling av data i kombination med analys av konsumenternas beteenden kan användas för att förmå konsumenter att fatta beslut som kanske inte är till deras eget bästa. Detta kan begränsa effektiviteten hos de nuvarande regler som finns för att skydda konsumenter i den digitala miljön, bl.a. mot otillbörliga affärsmetoder. Nyligen beslutade konsumentskyddande direktiv är viktiga steg för att ta itu med några av dessa utmaningar, men med tanke på den snabba tekniska utvecklingen anser kommissionen att ytterligare åtgärder krävs.

Efter en uppdatering av vägledningarna för direktivet om otillbörliga affärsmetoder och direktivet om konsumenträttigheter planerar kommissionen att analysera om det behövs ytterligare lagstiftning eller andra åtgärder för att säkerställa lika goda villkor online som offline. Kommissionen planerar också som tidigare meddelats att 2021 lägga fram ett förslag till en övergripande rättsakt om krav för AI.

Kommissionen planerar att 2021 lägga fram ett förslag till revidering av direktivet om allmän produktsäkerhet mot bakgrund av nya utmaningar för produktsäkerheten till följd av ny teknik och nätförsäljning.

Kommissionen planerar vidare att under 2021 presentera ett förslag till revidering av konsumentkreditdirektivet och direktivet om distansförsäljning

av finansiella tjänster för att stärka konsumentskyddet i samband med digitaliseringen av finansiella tjänster för privatpersoner.

2020/21:FPM42

Upprätthållande av rättigheterna och möjlighet till gottgörelse

Tillsynsmyndigheternas granskningar av webbplatser har visat att konsumentskyddet ofta förbises. Mellan 2007 och 2019 kunde det konstateras att i genomsnitt 60 procent av de webbplatser som kontrollerades bröt mot grundläggande konsumentregler. Senast 2023 kommer kommissionen att utvärdera tillämpningen av den nya förordningen om konsumentskyddssamarbete, som trädde i kraft i januari 2020,

Kommissionen kommer att inrätta en verktygslåda med innovativa e-verktyg för att stärka de nationella myndigheternas kapacitet att ta itu med olagliga affärsmetoder online och identifiera farliga produkter

Beaktande av särskilda konsumentbehov

Utgångspunkten vid utformningen av konsumentpolitiska åtgärder är att en konsument är den svagare parten i en transaktion och att dennes hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen därför måste skyddas. Vissa konsumenter kan dock i vissa situationer vara särskilt sårbara och behöva specifika skyddsåtgärder, t.ex. utifrån ålder, funktionsnedsättning, kön, hälsotillstånd, digital kompetens, räkneförmåga eller ekonomisk situation. Den rådande pandemin kan ytterligare ha förvärrat dessa former av sårbarhet.

Från och med 2021 planerar kommissionen för åtgärder som ökar tillgången till och kvaliteten på skuldrådgivningstjänster i medlemsstaterna och för att stödja initiativ för lokal rådgivning till konsumenter som av strukturella eller personliga skäl inte har tillgång till stöd och information som tillhandahålls på nätet eller vid centrala informationskontor.

Kommissionen kommer också att utarbeta en strategi för att förbättra konsumenters medvetenhet och utbildning som bl.a. beaktar att konsumenter kan ha olika behov.

När det gäller barn planerar kommissionen att ta fram ett beslut om säkerhetskrav som ska uppfyllas av standarder för barnomsorgsprodukter.

Konsumentskydd i ett globalt sammanhang

Produktions-, distributions- och värdekedjorna blir alltmer globala och sammankopplade och sporras av näthandelns och plattformsekonomis snabba tillväxt. Enligt kommissionen behövs ett starkt internationellt samarbete mellan myndigheter och aktörer i leveranskedjan för att kunna säkerställa ett verkningsfullt konsumentskydd. Samtidigt menar

kommissionen att det är viktigt att EU på internationell nivå framhäver sitt höga konsumentskydd.

2020/21:FPM42

Kommissionens mål är att tillsammans med Kina utarbeta en handlingsplan för stärkt produktsäkerhetssamarbete för produkter som säljs på nätet. Kommissionen kommer också att sträva efter att utveckla regleringsstöd, tekniskt bistånd och kapacitetsuppbyggande åtgärder för EU:s partnerländer, bl.a. i Afrika.

Styrning

När det gäller styrning anser kommissionen att årliga prioriteringar för insatserna på konsumentområdet bör diskuteras vid ett årligt konsumentmöte, bl.a. utifrån resultaten från föregående år. Vidare avser kommissionen att inrätta en ny rådgivande konsultativ grupp med företrädare från konsumentorganisationer från det civila samhället och representanter för näringslivet.

Kommissionen planerar vidare att omarbete resultattavlan för konsumentvillkor för att förbättra dess funktion som stöd för kommissionens bevakning av läget för konsumenterna och för tillsynssamarbetet i EU.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet avser en strategi för unionen med förslag till kommande åtgärder. När dessa åtgärdsförslag i ett senare skede realiserar kan det komma att ha effekt på svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Meddelandet får inga direkta budgetära konsekvenser eftersom det avser en strategi med förslag till kommande åtgärder. När åtgärdsförslag i ett senare skede realiserar kan det få budgetära konsekvenser.

Delar av åtgärder avses finansieras inom ramen för programmet för den inre marknaden inom den nya fleråriga budgetramen.

Kommissionen har inte presenterat någon jämförbarhetsanalys i strategin.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen är positiv till de områden som lyfts i kommissionens meddelande om en ny strategi för konsumentpolitiken.

Regeringen välkomnar ambitionen att underlätta för konsumenter att delta i den gröna och digitala omställningen. Det är positivt att kommissionen avser

att utreda om konsumentskyddslagstiftningen bör anpassas ytterligare till förändringar på konsumentmarknaderna till följd av utmaningar från ny teknik och e-handel. Regeringen är vidare positiv till att strategin lägger stor vikt vid samarbete om tillsyn och vid att konsumenter i vissa situationer kan vara extra sårbara.

De olika förslag som kan presenteras enligt strategin får utvärderas vart och ett för sig när de har presenterats.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

I dagsläget inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

I dagsläget inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Kommissionens meddelande har inte remitterats. Möten med berörda intressenter planeras.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt då detta rör en strategi och inte ett lagförslag.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte aktuellt då detta rör en strategi och inte ett lagförslag.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Det inkommande portugisiska ordförandeskapet har meddelat att målsättningen är att anta rådsslutsatser om strategin under våren 2021.

4.2 Fackuttryck/termer